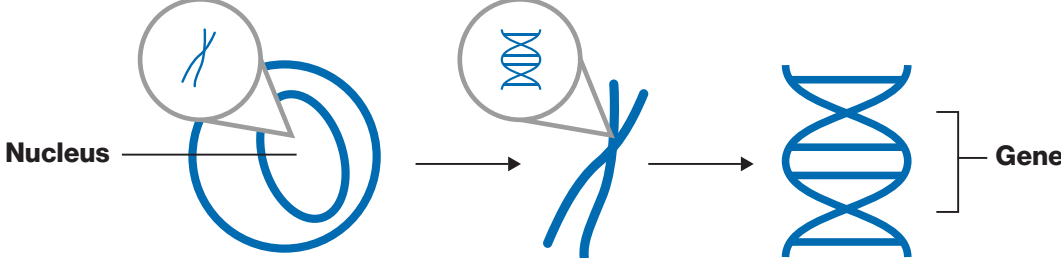

Vad är cell- och genterapier?

Cellerna är byggstenarna i allt levande och inuti cellerna finns gener. Gener är små DNA-sekvenser som innehåller genetisk information och instruktioner om hur proteiner ska formas för att kroppen ska byggas upp och fungera.¹

Gener är en beståndsdel i DNA:¹

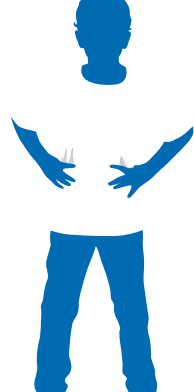
Cell

Cellens processer styrs av cellkärnan.

Kromosom

Kromosomer är DNA-spiraler som är lindade kring proteiner som kallas histoner.

DNA

ALLA MÄNNISKOR HAR CIRKA

20 000

GENER OCH VARJE GEN FINNS I TVÅ UPPLAGOR – EN FRÅN VARDERA FÖRÄLDER.

Små variationer i generna avgör en människas utseende och potentiellt också hälsa.¹

Vad är genetiska sjukdomar?

Genetiska sjukdomar utvecklas när en viktig del eller hel DNA-sekvens byts ut, tas bort eller dupliceras.² Sådana förändringar kallas genetiska mutationer.³

Genmutationer kan orsaka genetiska sjukdomar:²

Ursprunglig DNA-sekvens

Genetiska mutationer

Utbyte

Borttagning

Dubbling

Vissa allvarliga genetiska sjukdomar som orsakas av mutationer är ärftliga.⁴

Hur kan cell- och genterapier bota genetiska sjukdomar?

Cell- och genterapier är överlappande fält inom biomedicinsk forskning och behandling.⁶ Båda terapierna syftar till att behandla, förebygga eller potentiellt bota sjukdomar, och båda metoderna har potential att komma åt de underliggande orsakerna till genetiska och förvärvade sjukdomar.⁶ Men cell- och genterapi fungerar på olika sätt.

Skillnaden mellan cellterapi och genterapi:

Cellterapi syftar till att behandla sjukdomar genom att man använder celler för att reparera eller förändra andra celler i kroppen.⁵ Cellerna odlas eller modifieras då utanför kroppen innan de injiceras i patienten. Dessa celler kan komma från patienten (autologa celler) eller en givare (allogena celler).⁶

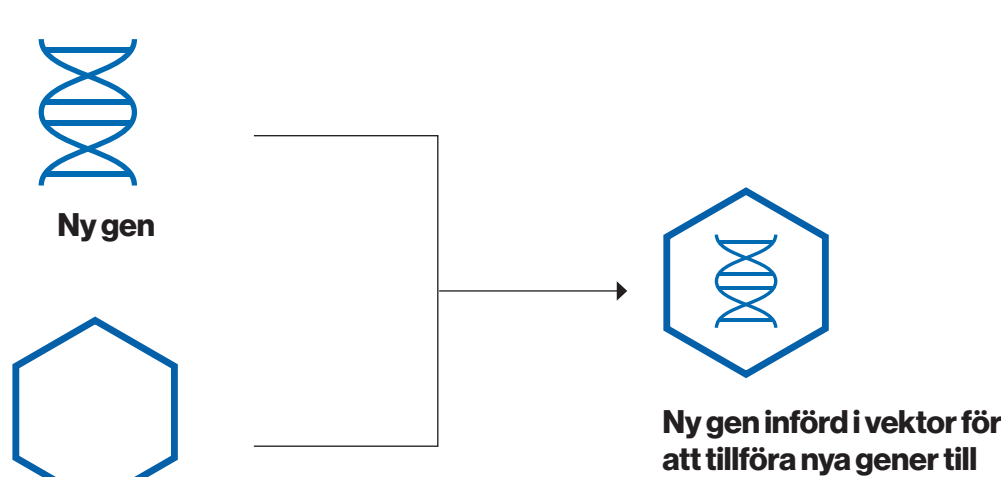
Genterapi syftar till att behandla sjukdomar genom att man byter ut, inaktiverar eller introducerar nya gener i celler – antingen inuti kroppen (in vivo) eller utanför (ex vivo).⁶

Vissa terapier anses vara både cell- och genterapier. I dessa fall modifierar man specifika typer av celler och för sedan in dem i kroppen.

Hur använder vi cell- och genterapier?

I över 50 år har det forskats inom genterapi.⁵ I dag överför forskarna gener till celler med hjälp av bärare som kallas vektorer och som ofta är gjorda av modifierade, inaktiverade virus som inte orsakar sjukdomar.⁶

Paketering av de nya gener:

När genen är paketerad finns det två sätt att överföra den – ex vivo eller in vivo

EX VIVO
utanför kroppen

IN VIVO
inuti kroppen

Ny gen införd i vektor

Ny gen införd i vektor

Gener eller celler modifieras eller byts ut utanför kroppen och återförs sedan till patienten

Gener eller celler förs in i eller förändras direkt inuti patienten

Varför är cell- och genterapi viktigt?

Det finns fler än 10 000 ovanliga sjukdomar som orsakas av genmutationer.⁴ För de miljontals människor globalt som är drabbade inger genterapi ett hopp om att det ska gå att hitta botemedel mot tidigare obotliga och svårbehandlade sjukdomar inom olika medicinska fält.⁷

10 000

OVANLIGA SJUKDOMAR ORSAKAS AV ATT EN VISS GEN MUTERAT.⁴

Cell- och genterapier inger hopp om att ett stort antal obotliga och svårbehandlade sjukdomar ska kunna botas:⁷

Hematologi

Onkologi

Oftalmologi

Neurologi

Kardiologi

Referenser

- National Institutes of Health (NIH) U.S. National library of medicine. What is a gene? Tillgänglig på: <https://ghr.nlm.nih.gov/primer/basics/gene>. Senast läst april 2019.
- National Institutes of Health (NIH) U.S. National library of medicine. What kinds of gene mutations are possible? Tillgänglig på: <https://ghr.nlm.nih.gov/primer/mutationsanddisorders/possiblemutations>. Senast läst april 2019.
- National Institutes of Health (NIH) U.S. National library of medicine. What is a gene mutation and how do mutations occur? Tillgänglig på: <https://ghr.nlm.nih.gov/primer/mutationsanddisorders/genemutation>. Senast läst april 2019.
- World Health Organization. Genes and human diseases. Tillgänglig på: <http://www.who.int/genomics/public/geneticdiseases/en/index2.html>. Senast läst april 2019.
- Friedman T. A brief history of gene therapy. Nat Genet. 1992; 2: 93-98.
- American Society of Gene & Cell Therapy. Different approaches. Tillgänglig på: <https://www.asgct.org/education/different-approaches>. Senast läst april 2019.
- O'Reilly M, Kohn DB, Bartlett J, et al. Gene therapy for rare diseases: sammanfattning från workshop vid National Institutes of Health, 13 september 2012. Hum Gene Ther. 2013; 24(4): 355-362.